

Tota l'hora m'estava repetint a mi mateix que allò d'anar al Cau Ferrat aquella mitjanit era una solemne bestiesa. Tanmateix, el meu instint de periodista m'empenyia a fer-ho. Havia vingut des de París cercant els lligams bohemis d'aquella capital amb Sitges. Havia visitat la llar de Santiago Rusiñol i, entre els molts objectes i obres d'art que s'hi exhibeixen, m'havia cridat l'atenció un quadre pintat per ell a Montmartre on hi retrata el seu amic Ramon Canudas assegut amb una flassada a les cames i un llibre mig obert a la falda davant del caliu d'una estufa amb la mirada endormiscada, mentre per la finestra vel·lada per un fi cortinatge traspua una somorta llum de l'exterior.

Aquell matí m'havia tornat a aturar davant d'aquell quadre "*Ramon Canudas malalt, convalescent*" en la planta superior del Cau Ferrat, quan, de sobte, m'havia vibrat el mòbil i en la pantalla s'hi havia encès un text que deia: "*Hola Jacques, sóc Ramon. Si vols, vine a mitjanit aquí i farem petar la xerrada. La porta estarà oberta per a tu. No tinguis cap por*". Era en Canudas que m'estava gastant una broma? -vaig pensar, mirant el seu retrat-. Qui fos, sabia el meu nom. M'havia fet gràcia aquella expressió "*fer petar la xerrada*". El missatge no venia de cap aplicació coneguda i havia desaparegut sense deixar rastre.

El repte era molt fort i aquella nit, quan donaren les dotze al campanar, vaig sortir al carrer vencent totes les meves objeccions. En la solitud, les palmeres semblaven mirar-me amb cabelleres embruixades i el mar, on es reflectia la lluna plena, callava al meu pas per les velles llambordes esmolades. Passava una fina corrent d'aire sota el pont del Maricel, il·luminat pels fanals. Un cop davant les portes del Cau Ferrat vaig mirar al meu entorn. Els ulls fosforescents d'un gat arrepenjat en una columna del Racó de la Calma, em miraven fixament.

La porta va cedir i vaig entrar. El recinte era adormit, amb els seus mobles i objectes. Al fons hi havia el finestrall que donava al mar, per on traspuava la llum de la lluna. A l'apropar-m'hi, vaig advertir una figura asseguda prop de la vidriera, que el resplendor retallava.

- Benvingut Jacques! -em digué una veu jove i afable.

Temorenc, em vaig apropar i vaig veure, assegut en una butaca, al mateix Ramon Canudas del retrat, amb la manta sobre les cames i el llibre entreobert a la falda, però no pas amb el rostre melancòlic sinó que em mirava amb un posat viu i alegre. Era com una imatge transmutada, translúcida que, lluny d'espantar, comunicava una gran pau i bonhomia.

- Seu -va dir-me, assenyalant amb la mà estesa un seient davant seu.
 - Ets Ramon Canudas, el del retrat, oi? -vaig preguntar amb la veu tremolosa.
 - Sóc! -va dir, fent una riallada, tot llançant la manta i el llibre pels aires-. M'encanta que hagi vingut de París seguint les petjades dels artistes, tot i que jo no vaig ser el que es diu un artista famós. Rusiñol sí que ho fou, i Casas, i Clarassó i Utrillo...! Ens ho vàrem passar molt bé, malgrat algunes misèries, allà a Montmartre. Hi ha un fil màgic entre Sitges i París.
 - I cò'm és que et veig?
 - La supraconciència. Hi ha vida després de la vida. M'ha fet gràcia veure com miraves el meu retrat i el teu interès en estudiar aquella època bohèmia i creativa, i fent servir la meua energia m'he volgut posar en contacte amb tu.
- Les seves paraules m'anaven esvaïnt el temor, transmetent-me pau.
- Trobaràs aquella època daurada en diversos llibres. Jo havia nascut a Barcelona el 1858, en una humil família de botiguers. El dibuix em captivava i vaig començar a seguir les passes de l'art fins que vaig anar a París a treballar amb el gravador Vierge. Després vaig tornar a Barcelona. La veritat és que mai he sigut un artista d'èxit. Sóc d'aquells que passen desapercebuts. Una vegada quasi venc un quadre, però va venir d'un pam.
 - D'un pam?
 - Sí, perquè el quadre que es va vendre fou el del costat del meu! Hà, hà, hà...!
 - I vas conèixer al mateix Rusiñol, és clar.
 - I tant! Un dia l'Utrillo me'l va presentar. Era un tipus arrabassador, brillant... però amb un xic de melangia als ulls. Amb ell vaig anar a París i també van venir el pintor Casas i en Clarassó, l'escultor. I l'Utrillo, un compendi d'art i d'arquitectura!
 - Bona "troupe"!
 - A Montmartre ens estàvem en una casa de la Rue de l'Orient, prop del Moulin de la Galette, amb els seus balls i animació que els artistes pintàren. T'imagines?
 - Allò devia ser un no parar!
 - Érem joves i París bullia. L'art ens cridava. Rusiñol tenia una bona bossa, era molt treballador, com Casas i Clarassó. Utrillo s'embolicà amb la Suzanne Valadon. Quina dona! Un dia, enfurismada, li va disparar un tret, uf!, sense conseqüències...

- I perquè et va pintar Rusiñol així, tan decaigut?

- És que vaig agafar la tuberculosi. Els companys m'animaven i em cuidaven. En Casas també es va posar malalt i el metge ens va receptar el mateix a tots dos, que féiem broma brindant amb la mateixa medicina, com si fós el millor Moët & Chandon.

I una vegada que el metge em va haver d'aplicar botons de foc, en Rusiñol i en Casas ballaven "zapateo" i picaven de mans per distreure'm. Al cap de poc, jo estava tan fotut que Rusiñol em va fer traslladar a Sitges per refer-me.

- Oh, Sitges!

- Aquí em van cuidar molt bé. Rusiñol es va fer càrrec de totes les despeses i quan va poder, va venir a estar amb mi. Però jo m'apagava sense remei. Encara em va pintar un altre retrat que també és al Cau Ferrat. Vaig morir el 1892 als 34 anys. Si vas al cementiri de Sant Sebastià veuràs on es guarden les restes de la meva "carrosseria" i a la capçalera Rusiñol hi va posar l'antiga creu de forja que teniem al pati de la nostra casa a Montmartre.

- No tinc paraules. Estudiaré coses de tu i d'aquell "eix París-Sitges".

- Gràcies Jacques! Ara, torna a sortir com si no hagués passat res. No ho expliquis perquè tampoc et creuran -em digué saludant-me amb la mà i amb un somriure simpatiquíssim.

Em vaig aixecar i vaig anar reculant cap a la porta. A la sortida, el gat em va mirar i va desaparèixer amb agilitat, costa avall.

L'endemà, sense haver dormit, vaig anar tot passejant fins al cementiri de Sant Sebastià. Entre belles escultures vaig arribar davant una llosa de pedra amb la paraula gravada "CANUDAS" i la formosa creu de ferro florida. Portava en una bossa una ampolla de champagne "Moët & Chandon", que vaig prendre i vaig sacsejar amb força. Al destapar-la, va sortir un gran raig escumós del sel·lecte vi, que s'escampà sobre la llosa i banyà les lletres. Després, vaig fer un bon glop del nèctar que quedava i vaig entonar amb veu baixa aquella melodia que cantava l'Aznavour:

"La bohème, la bohème,

Ça voulait dire on a vingt ans.

La bohème, la bohème,

Et nous vivions de l'air du temps..."